

Ara bé, la ciutat no es pot llegir linealment; la vida cultural tampoc. Els equipaments públics o privats tendeixen a autocompensar-se, a formar famílies interrelacionades entre si a partir de temàtiques comunes.

Podem parlar, per tant, del mapa musical de Sabadell, del mapa teatral, o de les arts plàstiques. De la mateixa manera podem parlar de l'oferta global d'educació permanent i d'aprenentatges artístics. És una manera global de retratar la ciutat, d'entendre quin és el conjunt d'elements que hi ha dins d'un determinat sector artístic o cultural. És una manera de saber com actua i es regula la relació entre les propostes i els públics de la ciutat.

Els mapes de les interrelacions sectorials agrupen els diferents escenaris de la vida cultural: els equipaments i els espais dedicats a la creació i a la difusió, la formació i els diferents agents que hi participen.

La confecció de l'inventari d'equipaments de Sabadell obliga a treballar amb realitats desiguals. Les sales d'actes o d'exposicions de la ciutat tenen mides, mitjans i característiques força diferenciades. Tot i així, a efectes de la globalitat de l'activitat local, hem considerat important agrupar els diferents elements físics de la ciutat a partir de les seves funcions i els seus objectius.

2.3. VALORACIÓ DE L'INVENTARI

(Tots els mapes citats pertanyen a l'atles)

2.3.1. La distribució geogràfica dels equipaments i els serveis culturals atenent criteris de propietat.

Sabadell és una ciutat que creix al voltant d'un centre històric i que s'articula a partir d'un nombre bàsic d'eixos comunicatius. L'evolució de la ciutat es va configurant a partir de la creació de barris perifèrics que van dotant-se a poc a poc de força i personalitat. Es dona una certa tendència al creixement amb corones concèntriques, amb més intensitat cap al nord. Aquest tipus de creixement és bastant evident en la perspectiva de l'estructura cultural de la ciutat.

La conducta dels diferents equipaments i centres culturals de Sabadell permet observar els següents elements:

1. Els equipaments i els serveis de caire socio-cultural tendeixen a

estendre's ordenadament al llarg de la ciutat: la xarxa de centres cívics i de lectura pública en són bons exemples. El mateix passa, amb més intensitat encara, amb el conjunt d'equipaments educatius i socials ja que el seu emplaçament és fruit d'un important desenvolupament competencial.

La ciutat no disposa encara de tots els equipaments necessaris, però podem induir que l'emplaçament dels futurs equipaments anirà dirigida a cobrir les zones de la ciutat infradotades.

Podem observar-ho en els mapes 1, 2, 4 i 5.

2. *La situació dels serveis culturals més especialitzats tendeix a remarcar els àmbits de centralitat de la ciutat. Els teatres i els museus són un bon exemple d'aquesta tendència a la concentració central que ve determinada per la gran capacitat d'atracció dels centres històrics, la disponibilitat d'espais d'elevat valor patrimonial i per criteris polítics i urbanístics dirigits a ordenar la ciutat, amb la major coherència possible, entre les seves tendències naturals i les necessitats derivades del desplegament sòcio-cultural.*

Els mapes 8, 9 i 12 il·lustren aquesta afirmació.

3. *L'estructura associativa de Sabadell manté un doble comportament força coherent amb els dos punts anteriors: el desplegament de l'associacionisme de serveis, i molt especialment el que actua per trames d'edat, s'estén al llarg de la ciutat (mapes 16 i 18), mentre que les grans entitats, generalment monotemàtiques tendeixen a mantenir la seva estructura històrica i central (mapa 17). El paral·lelisme és evident, ja que centres d'esplai, casals de joves i d'avis es comporten de manera similar als centres cívics, és a dir actuen en lògica sòcio-cultural, mentre que la resta d'entitats i especialment les que tenen vocació de ciutat tendeixen a mantenir comportaments de lògica cultural.*
4. *La distribució de la indústria i el comerç cultural de la ciutat ens permet observar que la major part dels establiments es troben al voltant dels grans eixos comunicacionals de Sabadell, especialment la Rambla amb especial tendència a la concentració al Centre i als barris històrics (mapa 25).*

Troblem dues excepcions a la regla (perfectament previsibles, d'altra banda). Els comerços de lloguer de vídeos s'estenen al llarg de la ciutat amb funció de la lògica del mercat (mapa 26). Les discoteques, d'altra banda, tendeixen a situar-se a locals industrials en zones poc conflictives, de fàcil aparcament i sense veïns, indúldes per les normatives municipals (mapa 27).

5. *Des del punt de vista de la lògica urbanística, una lectura global dels diferents serveis culturals de la ciutat ens permet observar, per tant, una tendència molt assenyalada a remarcar els punts de centralitat de la ciutat. El barri del Centre, en primera instància, però també els barris de la Creu Alta, Ca n'Oriac i en major mesura Gràcia i la Creu de Barberà són receptors de la major part dels equipaments i de les associacions de la ciutat (mapes 48, 49, 50, 51).*

En general podem dir que els equipaments més especialitzats tendeixen a concentrar-se al Centre de la ciutat, mentre que la resta de nuclis històrics tenen una cobertura bàsica socio-cultural i associativa (mapes 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47).

6. *Es tracta d'una distribució que remarca les tendències naturals a concentrar serveis al voltant de les zones comercials i històrico-patrimonials, creant zones de gran atracció comercial i poder de convocatòria. La Política Municipal, d'altra banda ha tractat de reequilibrar aquesta tendència amb un seguit d'accions i dispositius de característiques socio-culturals a partir de les quals apareguessin centres i serveis als barris.*

7. *Tot i que la valoració de la situació és força clara, cal reflexionar sobre alguns elements:*

- 7.1. *Una de les qüestions que sovint es plantegen a l'hora de portar a terme accions culturals i socio-culturals als barris és l'eficàcia d'aquests nous serveis per esdevenir centres d'atracció capaços d'estimular l'aparició d'un nou entramat associatiu, comerços culturals i altres iniciatives.*

Una anàlisi als diferents barris de la ciutat ens obliga a constatar un cert fracàs al respecte, especialment des del punt

de vista del comerç privat dedicat a la producció i a la distribució de productes i articles culturals.

Tot sembla indicar que el paper dels equipaments culturals i socio-culturals no ha estat prou contundent a l'hora de mobilitzar (amb l'aparició de nous serveis) la vida cultural del barri.

Els mapes 28-40 ens permeten veure la relació que hi ha a cada un dels barris de la ciutat entre l'estructura socio-cultural i cultural i els actius culturals privats.

- 7.2. *Una segona qüestió, més subtil, fa referència a la relació que hi ha entre la quantitat dels serveis i la qualitat de cadascun.*

L'anàlisi de les condicions reals de les biblioteques de Sabadell, dels centres cívics i de moltes entitats ens permet afirmar que existeixen greus mancances i limitacions infraestructurals i una important precarietat en les dotacions i els mitjans que sovint són una dificultat insuperable per aconseguir l'efecte dinamitzador d'allò de que parlàvem en el punt anterior.

El conjunt de dades extretes de l'enquesta ens dona una clara visió d'aquest fet.

8. *Podem afirmar que les tendències d'emplaçament dels diferents serveis culturals a Sabadell són les pròpies de qualsevol ciutat dinàmica en què conviuen diferents sectors i interessos. En les ciutats que tenen aquestes característiques el principal problema de l'Administració Pública és aconseguir un equilibri estable entre les tendències del sector privat, els requeriments particulars dels equipaments especialitzats i les necessitats d'una política de desplegament cultural.*

Podem definir aquest equilibri inestable a partir del que anomenem les regles del mercat assistit. Per si soles les ciutats modernes tendeixen a crear zones de centralitat en les quals es concentren els serveis comercials, culturals, administratius i lúdics. Per compensar aquesta tendència les accions municipals han d'anar dirigides a potenciar la creació de petits nuclis de servei als diferents barris de la ciutat capaços de reactivar la zona i atraure propostes privades i associatives.

A gran escala aquest és l'efecte perseguit amb el conjunt d'accions realitzades dins l'Eix Macià. El repte es sens dubte, aconseguir petits efectes similars als barris de la ciutat.

Tot i que l'èxit en les polítiques de mercat assistit no depenen exclusivament de la instal·lació de serveis culturals, aquests tenen components simbòlics afegits de gran impacte i qualitat, i per aquesta raó potenciar l'existència de petits espais molt qualificats als diferents barris d'una gran ciutat pot ser el desllorigador de les habituals situacions de pobresa cultural.

La confecció del pla d'equipaments recull de manera explícita aquest element.

2.3.2. La distribució geogràfica dels diferents equipaments i serveis culturals atenent la seva finalitat.

Hom considera que el desenvolupament d'un sector artístic a la ciutat depèn de la presència conjunta i interactiva de tres grans escenaris: la formació, com a espais d'aprenentatge, intercanvi de coneixements i concreció d'expectatives; la creació i la producció, com a espais per a la investigació, l'especulació i la posada en escena i circulació de productes artístics; i la difusió, com a espai de contacte entre l'artista i l'espectador, entre el producte i el públic.

- 1. Sabadell és un ciutat ben equipada artísticament. A falta d'una anàlisi qualitativa, de molt difícil concreció, des del punt de vista quantitatiu la ciutat té un nombre molt important d'agents artístics en cada un dels tres escenaris descrits (mapa 59).*

Sectorialment la música i les arts plàstiques tenen una vitalitat molt superior a la de les arts escèniques (mapes 62, 63, 64).

- 2. Des del punt de vista de la distribució geogràfica del conjunt d'agents, podem observar una gran tendència a la concentració dins el perímetre central de la ciutat. Les excepcions més significatives d'aquesta regla són de tres tipus:*

2.1. Les músiques modernes, i dins d'aquestes el pop-rock pel caire

perifèric i quasi marginal de moltes propostes del sector. De sempre la música rock ha tingut una presència important en els barris fora ciutat. Des del punt de vista dels espais per a la difusió ja hem comentat abans la tendència actual a instal·lar-se en naus industrials (mapa 61).

2.2. *Determinades experiències i propostes artístiques vinculades a la formació i a la producció de músiques i danses tradicionals i folklòriques, les quals són, sovint, una manifestació viva del testimoniatge cultural als barris de la ciutat. Aquesta tendència es manifesta especialment en el camp de les tradicions més vinculades a l'emigració (mapa 65).*

2.3. *El cas de les arts plàstiques té algunes característiques especials, ja que moltes vegades l'espai de producció és absolutament independent de la situació geogràfica real del producte. D'aquesta manera molts pintors fan servir la pròpia vivenda per a dur a terme la seva activitat artística amb total independència que la seva vivència creadora estigui lligada a un altre territori (mapa 64).*

3. *En general, doncs, els sectors artístics de Sabadell segueixen el mateix patró de conducta que la resta d'activitats culturals, de tal manera que podem establir que aquells serveis i agents més desproveïts d'intencionalitat socio-pedagògica que són fruit de l'acumulació de dinàmiques històriques es concentren al centre i en menor mesura als barris tradicionals de la ciutat, mentre que activitats més properes al voluntariat i a l'acció socio-cultural es distribueixen al llarg de la ciutat amb més vocació de desplegament cultural.*

Els mapes 53, 55, 56, 57 il·lustren aquesta valoració i permeten observar la distribució dels equipaments dedicats a la formació i a la difusió cultural i artística. Els equipaments més especialitzats i la formació reglada es concentren als barris històrics. Els equipaments més polivalents, els menys definits i els aprenentatges informals tenen un comportament molt més descentralitzat.

4. *Podem fer una lectura positiva de la realitat artística de Sabadell, però cal no oblidar dos aspectes preocupants:*

- 4.1. *En primer lloc la inexistència d'una xarxa d'infraestructures públiques destinades a potenciar la creació i la producció artística.*

Des d'aquest punt de vista, el potencial i la riquesa creatiu de Sabadell requerirà a curt termini espais i tecnologies de l'espectacle de difícil propietat privada a l'abast de tothom.

- 4.2. *En segon lloc, és previsible que en un futur immediat determinades experiències artístiques d'alt nivell (l'òpera, l'Orquestra Simfònica, el conjunt de grups de rock com a fenomen local) requeriran un tractament singular si es vol incrementar, i fins i tot mantenir, el seu nivell de producció actual.*

Una lectura del mapa ens permet observar que la major part d'aquestes experiències no hi figuren com a unitats físiques individualitzades tot i ser, en general, els valors artístics més significatius de la ciutat.

Es tracta, igualment, d'elements que són tinguts en compte en la confecció del Pla d'Equipaments.

5. *És significatiu analitzar la relació entre escoles artístiques i iniciatives creatives. Alguns sectors estan quantitativament ben dotats de serveis formatius sense que aquesta realitat es reflecteixi clarament en produccions artístiques. La dansa és un bon exemple d'aquesta situació.*

La relació entre l'emplaçament dels centres de formació i els grups artístics permet deduir una certa tendència a la mobilitat interna: les escoles estan majoritàriament concentrades en el centre històric, mentre que les iniciatives creatives s'estenen més àmpliament. Una possible deducció és que els ciutadans interessats a formar-se ho fan independentment del lloc on hi ha una escola.

2.3.3. La distribució geogràfica del patrimoni.

Des del punt de vista històric, a Sabadell podem observar dos períodes bàsics

en el procés modern de formació de la ciutat. La primera època, fins al final del segle XVIII, es caracteritza pel desenvolupament de les construccions de caràcter agrari situades a la perifèria del que avui en dia és el nucli urbà. En la segona època, a partir del segle XIX, s'inicia la construcció de l'actual ciutat primerament a partir del desenvolupament industrial del segle passat i, en segon lloc, amb el creixement econòmic i demogràfic dels anys 60 d'aquest segle.

En aquesta segona època és quan s'han edificat la majoria d'habitatges, vapors, despatxos, fàbriques i edificis públics que trobem avui.

El patrimoni arquitectònic sabadellenc es nodreix d'aquestes dues èpoques, les quals defineixen diferents tipus arquitectònics i diferents àrees de localitzacions (mapa 66).

- 1. Del primer període podem trobar les masies, les esglésies i les ermites, les quals mantenen una relació estreta amb la topografia, el paisatge i el conreu del camp. Han estat origen de la toponímia i constitueixen referències de la memòria històrica en el procés de colonització de la natura per l'home. Amb l'excepció d'aquelles edificacions que ja han estat integrades dins el territori urbà, es situen al llarg de tot el perímetre urbà i en posició perifèrica respecte a la ciutat.*
- 2. De la segona època, els edificis s'apleguen al voltant del nucli antic de la ciutat i de les primeres eixamples. L'interrelació entre lloc de producció i habitatge, les variacions d'aquests segons les classes socials, els models de parcel·lació i l'autoria de la construcció, i una incipient presència d'obra pública, són els trets fonamentals d'aquest període de creació de la ciutat moderna.*

El creixement de la ciutat, paral·lelament al desenvolupament industrial, li confereix un ambient, uns elements d'ordre estètic que fan més notori i valuós el patrimoni local d'aquest període.

- 3. Un tret singular de la ciutat és el procés d'ocupació del llit i les terrasses del riu Ripoll per a activitats productives.*

En aquest àmbit geogràfic, s'hi han situat al llarg del temps tres tipus d'edificis: els molins, els vapors i les fàbriques. Es tracta de tres àmbits patrimonials que donen suport a edificis i construccions i que

permeten entendre l'evolució de la ciutat en termes històrics, socials i econòmics.

2.3.4. Distribució geogràfica de les fires, les festes i les activitats culturals realitzades al carrer i als espais públics.

En aquest apartat podem considerar diversos tipus d'activitat:

1. *El comportament de les festes del calendari tradicional obeeix bàsicament als criteris d'ordenació urbanística de la ciutat. L'eix central de la Cavalcada, la Passada de Sant Antoni, el Carnaval, Sant Joan i la Castanyada es desenvolupen al voltant de la Rambla i l'Avda. de l'Onze de Setembre. Lògicament algunes festes tenen més extensió: la cavalcada s'esten del sector Sud fins a Ca n'Oriac, Sant Joan, del sector Sud fins a Gràcia, i hi ha diversos carnivals de barri prou significatius: Can Puiggener, Ca n'Oriac, Can Rull, els Merinals i Torre-romeu (mapa 69, 70, 71, 75, 77).*

2. *Les trobades de cultura popular es produeixen essencialment a l'eix plaça de Sant Roc, Rambla, Avda. Onze de Setembre. Les ballades de sardanes es fan a la plaça de Sant Roc i els aplecs tenen lloc a ermites i grans parcs: Parc de Catalunya, Togores i la Salut (mapa 72, 73, 80).*

3. *La Festa Major de Sabadell parteix dels criteris generals de centralitat, i es val de diversos punts de difusió descentralitzats: el Parc de Catalunya, la bassa de Sant Oleguer i l'Eix Macià essencialment (mapa 67).*

Les festes majors de barri, molt nombroses, utilitzen els espais de centralitat de cadascuna de les zones afectades (mapa 68).

Les activitats d'estiu, de diversos tipus i nivells de rellevància s'estenen al llarg de la ciutat sense prefixar punts d'especial centralitat (mapa 76).

4. *Les fires que es celebren a la ciutat són de dos tipus: les de carrer i les d'interior. Les segones s'han fet tradicionalment a Can Borràs,*

mentres que les fires de carrer, molt associades a les festes i activitats del calendari tradicional, s'agrupen bàsicament a l'entorn del passeig de la plaça Major (mapa 74).

5. *Els punts anteriors permeten afirmar que el conjunt d'activitats de carrer que es fan a Sabadell aprofiten els factors determinants del territori i reforcen les tendències de centralitat actuals (mapa 81).*

2.4. L'IMPACTE CULTURAL DELS EQUIPAMENTS DE LA CIUTAT

L'enquesta realitzada al conjunt d'entitats i equipaments públics i privats de Sabadell manifesta clarament la riquesa cultural de la ciutat. S'ha entrevistat un total de 263 centres, la qual cosa inclou la pràctica totalitat de les infraestructures culturals de servei públic existents a la ciutat.

L'annex corresponent permetrà conèixer amb profunditat els resultats de l'enquesta. Totamenera algunes dades rellevants són les següents.

1. *La distribució de les infraestructures culturals és la següent:*

<i>AMBIU D'ACTUACIÓ</i>	<i>NUMERO DE CENTRES</i>
<i>ASSOCIATIU</i>	<i>210</i>
<i>MUNICIPAL</i>	<i>20</i>
<i>PUBLIC NO MUNICIPAL</i>	<i>2</i>
<i>PRIVAT</i>	<i>7</i>
<i>INDETERMINAT</i>	<i>24</i>
<i>TOTAL</i>	<i>263</i>